

УРОК № 34

Тема уроку: Канада

Мета:

навчальна: визначити основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці, у світі та регіоні, розкрити систему розселення, дослідити українську діаспору в Канаді, вивчити особливості сучасного розвитку країни, домінуючі складові третинного сектору, виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни, характерні риси просторової організації, зовнішні економічні зв'язки, міжнародні зв'язки України з Канадою.

розвивальна: поповнити географічні знання учнів, продовжити розвивати навички самостійної роботи з джерелами географічної інформації.

виховна: виховувати повагу до культури інших країн через фактичний, ілюстративний, інформаційний матеріал, використаний на уроці.

Хід уроку

Про Канаду. Це цікаво.

1. Маккензі Кінг, колишній прем'єр–міністр країни, на початку ХХ ст. нарікав: «У нашій країні надто мало історії та занадто багато географії». Так, «географії» у цій величезній, але малонаселеній країні, дійсно, багато. На кожного жителя, включаючи немовлят, припадає по 40 гектарів гір та рівнин, полів, лісів, боліт. На шістьох осіб – одне озеро. На кожну родину – якщо не річка, то струмок.

2. Має найдовшу у світі берегову лінію (120 тис. км) і посідає перше місце за запасами деревини на одного жителя, 14% S – острови.

3. Країна належить до десятки найрозвинутіших держав світу за індексом ІЛР, є членом G–7, G–20, ООН, НАТО, ВТО. Їй належать перші місця за видобутком та експортом нафти, природного газу, вугілля, сірки, калійної солі, залізної руди, золота, титану, урану, кобальту, молібдену.

4. Країна має величезну територію, за розмірами якої посідає друге місце у світі, її площа становить близько 9,9 млн км². Єдиним її суходільним сусідом є США, кордон з якими є найдовшим у світі двостороннім кордоном Землі.

5. 85 % населення цієї країни, яку ми традиційно вважаємо північною, живе південніше від широти Києва.

6. Дерево, листок якого зображено на прапорі цієї держави, росте лише в її південно–східній частині, що займає лише 5 % території країни, але там проживає

близько 65 % населення.

7. Саме в цій країні виник хокей із шайбою.

1. Візитна картка.

Столиця – Оттава (понад 1 млн осіб).

Площа – 9984,6 тис. км² млн км².

Офіційна назва – Канада

Населення – 35,6 млн осіб (на 2017 р.). Середня густина населення – майже 4 особи/км². Канада належить до найменш заселених держав світу. 81% складає міське населення.

Мова – англійська та французька

Форма державного правління – держава у складі Співдружності

Форма державного устрою – федеративна держава

Адміністративний поділ – 10 провінцій і 3 федеральні території

Найбільші міста – Торонто, Монреаль, Ванкувер, Оттава, Калгарі

Грошова одиниця – канадський долар.

ВВП на душу населення – 42 210 дол. (2017 р.)

2. Природно–ресурсний потенціал

Великі простори обумовили багатство природних ресурсів. Країна володіє 30% світових запасів лісів, посідає 2 місце у світі за запасами нафти, після Венесуели. Має значні поклади кам'яного вугілля, природного газу (Канадський басейн), залізної руди, свинцю, цинку, нікелю, алюмінію, золота, срібла, урану (кристалічний щит).

Канада – найбільший серед розвинутих країн виробник урану, нікелю, цинку, азбесту, калійних солей, газетного паперу. Вона посідає перші місця у світі з видобутку золота, платини, молібдену, титану, гіпсу, сірки, кобальту, кадмію, міді, свинцю та виробництва алюмінію.

Великі запаси корисних копалин дали можливість країні інтегруватись у світову економіку у ролі великого експортера сировини, що сприяло швидким темпам індустріалізації та переходу до постіндустріальної економіки. А сучасні технології зробили можливим освоєнню родовищ в умовах сурового клімату, видобутку їх там де раніше це було неможливим.

3. Економіка Канади.

Первинний сектор економіки. Канада має специфічну нехарактерну для високорозвинених держав структуру економіки. Специфіка полягає у високій частці видобувної промисловості в структурі господарства. Промисловість Канади представлена практично всіма галузями сучасного виробництва. Їй належать перші місця за видобутком та експортом нафти, природного газу, вугілля, сірки, калійної солі, залізної руди, золота, титану, урану, кобальту, молібдену, азбесту, нікелю, цинку, срібла, міді, свинцю. Атлантичне узбережжя Канади володіє величезними морськими родовищами природного газу, провінція Альберта – нафтовими й газовими ресурсами, а значні запаси бітумних пісків Атабаски роблять Канаду другою країною у світі за запасами нафти після Венесуели. Велике значення має видобуток нафти (218 млн т – VI місце у світі) й природного газу (152 млрд м³ – V

місце), родовища яких розміщені у штаті Альберта. Великою мережею трубопроводів нафта транспортується в основні нафтопереробні центри в провінціях Онтаріо і Квебек, а також постачається на термінали США.

Сільське господарство отримало найбільший рівень розвитку на півдні провінцій Альберти (провінція бджолярів), Саскачевану (45 % пшениці та 40 % конопель) і Манітоби (35 % тваринницьких ферм). Тут знаходяться найбільш родючі землі, на яких вирощують зернові й зернобобові (пшениця, горох, овес, сочевиця, нут) і технічні (соняшник, картопля, льон, коноплі, ріпак) культури, розвинуте тваринництво. Нова Шотландія та Британська Колумбія – постачальники яблук та інших фруктів. Саме тут знаходиться сільськогосподарська зона, яку називають «Фруктовим кошиком Канади». Великі площі зайняті соєю, бобами, цукровим буряком, кормовими культурами, рапсом і кукурудзою, також вирощують льон, картоплю, фрукти і овочі.

У структурі галузі переважає тваринництво (60 %): молочне скотарство, птахівництво, свинарство, рибальство. Канада відома як світовий постачальник мороженої риби. Традиційним для країни є хутровий промисел.

Лісова промисловість та лісозаготівля

80% експлуатованих лісів припадають на лісу хвойних порід, насамперед ялинові, потім соснові, ялицеві, кедрові, модринові.

Лісове господарство Канади утворює важливу складову частину світового лісового господарства. У ньому зайняті приблизно **800 тис.**, а його щорічна продукція перевищує **50 млрд дол.**

Основне місце в експорті її продукції займають целюлоза, газетний папір та лісоматеріали, які направляються насамперед у США (**65%**), країни ЄС (**15%**) і Японію (**11%**). Частка Канади в світовому лісовому експорті становить **23%**, за нею йдуть США (**13%**), Фінляндія (**10%**) і Швеція (**9%**).

1-ше місце у світі за виробництвом газетного паперу.

2-ге місце у світі (після США) за обсягом продукції пиломатеріалів

4-те місце у світі за виробництвом паперу і картону.

Місце в рейтингу експорту лісу, за даними ФАО, на **2016р**:

- 1** місце - пиломатеріали
- 2** місце - паперова маса, паливні гранули, листові деревні матеріали
- 4** місце - діловий ліс

Однією з особливостей структури економіки Канади є значна частка лісової та деревообробної промисловості.

За виробництвом пиломатеріалів Канада у світі поступається лише США.

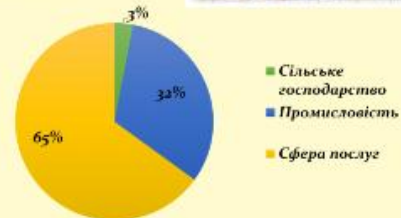
Промисловість Канади

У промисловості розвинені всі основні галузі з переважанням обробної промисловості. Однак експортне значення має, перш за все, видобувна промисловість.

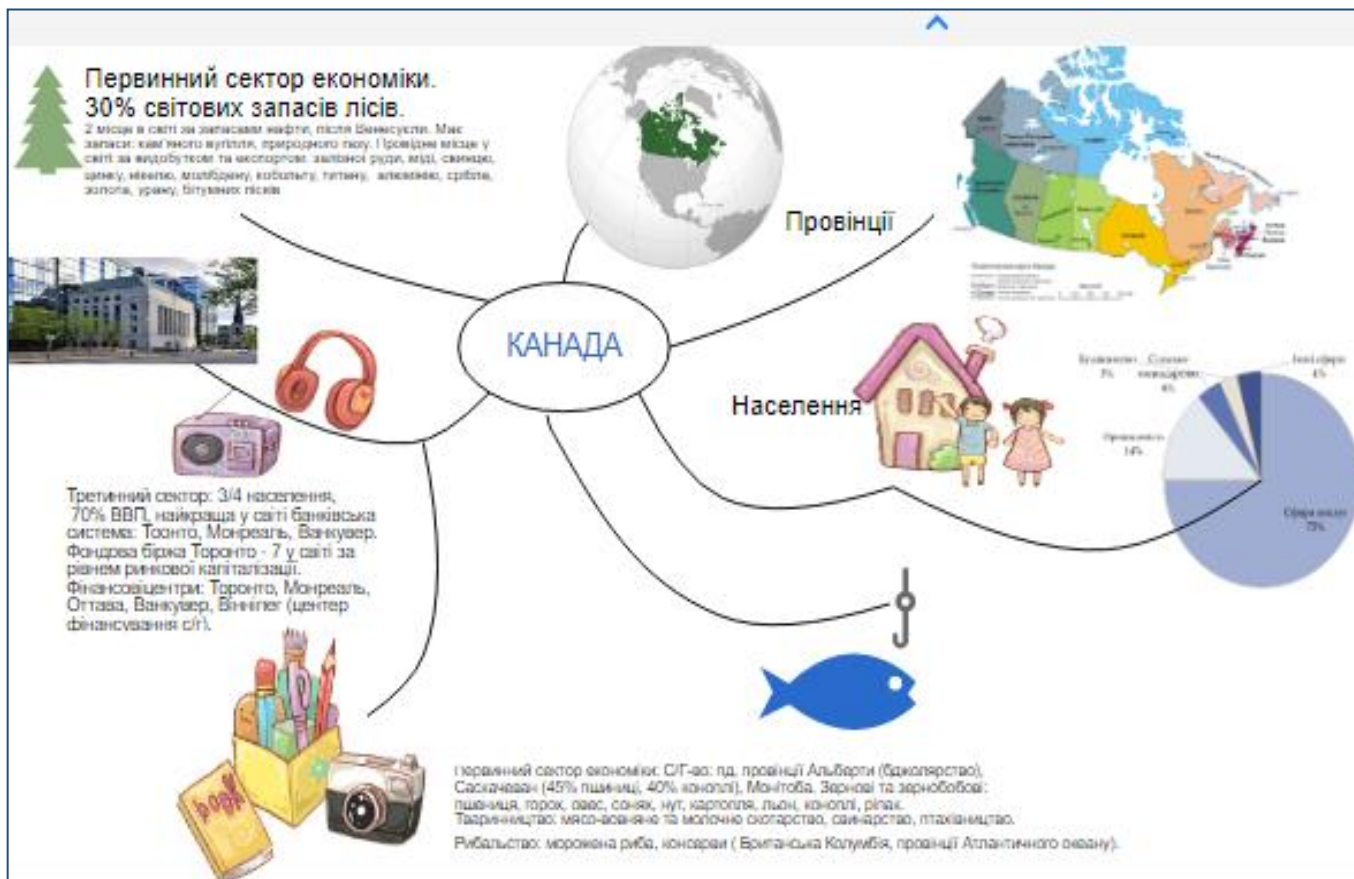

Канада входить до країн Великої сімки
За рівнем ВВП посідає **13-те** місце в світі
Ринкова модель розвитку економіки
Провідні галузі – добувна і високопродуктивне сільське господарство
Сфера послуг створює понад **75 %** ВВП країни

- Провідне місце у світі за видобутком і експортом залізної руди, міді, цинку, свинцю, нікелю, молібдену, кобальту, титану, золота, срібла, платини, провінція Квебек, Онтаріо, Манітоба, Альберта, Британська Колумбія, Пн.-Зх. Територія, Юкон.
- Нафта, газ – провінція Альберта.

Вторинний сектор. Велику роль в енергетиці відіграють гідроресурси, на ГЕС виробляють 61 % електроенергії. На 4 АЕС припадає 17 % канадської електроенергії. В Канаді разом із великими корпораціями й ТНК існує державний сектор економіки. Наприклад, «Ontario Power Generation» – одна з найбільших енергетичних компаній світу – належить уряду провінції Онтаріо. Канада – четвертий великий виробник електроенергії у світі.

Дешева електроенергія стала запорукою розвитку енергоємного металургійного виробництва, зокрема виплавки алюмінію (3,2 млн т.). Чорна металургія працює на місцевій сировині (залізна руда Лабрадору).

У країні дуже добре розвинута кольорова металургія. За виробництвом цинку Канада посідає 1 місце, алюмінію – 2 місце, міді – 3 місце, золота та срібла – 4 місце у світі.

Основою обробної промисловості є машинобудування, зокрема автомобілебудування. Останнє базується на філіях і дочірніх підприємствах американських та японських компаній. Виробляють 2,3 млн авто (центри – Онтаріо і Квебек). Крім того, у Канаді виготовляють мотоцикли, снігоходи (понад 400 тис.), середньомагістральні літаки; прискореними темпами розвиваються такі нові напрями, як виробництво електронного й електротехнічного обладнання, різних засобів телекомунікації. Канада має машинобудівні підприємства, які працюють в Австрії, Польщі, Швеції та інших країнах.

Хімічна промисловість має багату сировинну базу і представлена рядом великих заводів із виробництва сірчаної кислоти, мінеральних добрив, синтетичного каучуку, гумових виробів, пластмас.

Третинний сектор економіки дуже розвинений, хоча й набагато поступається США. Сектор послуг у Канаді величезний і багатогранний. Найбільшим роботодавцем є роздрібна торгівля, зосереджена здебільшого в

торговельних центрах. Друга за величиною частина сектору послуг – це фінансові послуги, нерухомість і зв'язок. До найбільших належать також сектори освіти й охорони здоров'я. Дедалі більшого значення набуває туризм.

В індустрії послуг задіяно 3/4 працездатного населення країни, яке створює 71 % ВВП.

Транспорт Канади у своєму територіальному поширенні дуже залежний від природних умов. На півдні біля кордону із США Канаду із заходу на схід перетинають трансконтинентальні залізничні й автомобільні магістралі. Інтенсивно використовуються Великі озера та річка Святого Лаврентія. Усе більшого значення набуває авіаційний транспорт. У північних районах узимку основним видом транспорту місцевих жителів є снігоходи.

Найбільшими фінансовими центрами Канади є міста Торонто, Монреаль та Оттава. Фондова біржа Торонто – сьома у світі за рівнем ринкової капіталізації. Останнім часом зростає значення Вінніпега та Ванкувера, який є не лише важливим портом, а й центром туризму та ділової активності. Тут є великі страхові компанії та інвестиційні фонди. Вінніпег, який знаходиться в аграрному районі країни, перетворився на центр фінансування цієї важливої сфери канадської економіки.

Канада – експортер вищої освіти. Розвинені різні форми дистанційного навчання, зокрема онлайн-навчання. Пріоритетні напрямки: науково-дослідницька діяльність; конструкторська діяльність.

Топ 5 університетів Канади

1. Університет Торонто.
2. Університет Британської Колумбії.
3. Університет Макгілла.
4. Монреальський університет.
5. Альбертський університет.

Країна має 13 Нобелівських лауреатів у сфері фізики, хімії, медицини: 5 – з фізики (Річард Тейлор, Бертрам Брюкхауз, Віллард Бойл, Артур Брюс Макдональд, Донна Тео Стрікленд), 4 – з хімії (Герхард Герцберг, Майкл Поланьї, Сідні Олтмен) та 4 з медицини.

ІКТ. ТНК інвестують у новаційні технології, Канада займає 1 місце у світі за Інтернет-охопленням населення – 94%. І є лідером у виробництві комп'ютерних ігор, а Ванкувер – є центром ІКТ послуг та програмного забезпечення.

Туризм. У Канаді налічується 17 об'єктів спадщини ЮНЕСКО: «Старий Квебек», "Ворота Porte Сен-Жан Святого Іоанна частина старого Квебек, Провінційний парк Динозаврів, Гед-Смешт-Ін-Баффало-Джамп, стародавнє місце полювання на бізонів.

А найбільше туристів приймають міста: Торонто, Монреаль, Ванкувер.

4. Населення.

Сучасне населення Канади утворилося внаслідок імміграції. Наслідки цього й до сьогодні відчуваються в країні, що є однією з найбільш етнічно різноманітних і багатонаціональних держав. У Канаді нині проживає понад 250 етнічних груп.

Більшість сучасних канадців вважають своїми предками вихідців з Британських островів, Франції, Німеччини, Італії. Найбільші етнічні меншини Канади – це колишні мешканці Південної Азії (5,6 %), китайці (4,6 %), чорношкіре населення (3,5 %). Корінне населення Канади – індіанці, ескімоси (інуїти) й інші – становить менше ніж 5 % від загальної кількості мешканців. Майже 4 % населення Канади має українське походження.

На канадських картах також можна побачити кілька Одес, Балаклави, міста Хортиця, Снятин, Нью–Київ і навіть містечко з незвичайною назвою Мирнам. Та на звання першого українського поселення в Північній Америці претендує місто Трембовля, що має назву на честь села Требовля на Галичині.

Канада є двомовною. Державними мовами в країні є англійська, якою розмовляє близько 60 % населення, і французька (менше ніж 20 %).

Канада має порівняно нечисленне населення – 36,3 млн осіб у 2016 р. Розміщене воно по території вкрай нерівномірно. При цьому Канада характеризується дуже низькою густотою населення – 4 особи/км². Найгустіше заселена найсприятливіша для життєдіяльності людини порівняно вузька смуга півдня Канади, яка простягається вздовж кордону зі США. Тут у зоні мішаних лісів, лісостепу і степу мешкує близько 90 % населення. Малозаселеними є території в центральній частині країни в широкій зоні тайги й у тундрі. Крайня Північ, що характеризується суворим арктичним і субарктичним кліматом, а також високогір'я мало придатні для життя людей і є подекуди зовсім безлюдними.

Природний приріст населення Канади становить менше від 1 % (0,73 %). Адже для країни характерні низька народжуваність (10,3 народжень на 1 тис. мешканців) і «старіння» населення. Через зростання тривалості життя (нині 82 роки) в Канаді спостерігається неухильне зростання частки людей похилого віку, на яку нині вже припадає близько 19 % населення країни. Тому найголовнішим чинником формування населення країни є імміграція.

Останнім часом щорічно до країни прибуває понад 260–270 тис. мігрантів. Канада посідає 8–ме місце у світі за чисельністю іноземців, що мешкають на її території (7,5 млн). Якщо в минулому близько 3/4 іммігрантів прибували з Європи, то нині більшість іммігрантів – це вихідці з країн Азії. Помітно зросла й частка іммігрантів, що прибувають до Канади з Африки. Більшість іммігрантів була прийнята Канадою, з огляду на їхню освіту, знання і професійні навички, що можуть бути корисні для економіки країни. При цьому найбільшу частку становлять мігранти у віці від 25 до 35 років.

Канада є дуже урбанізованою країною, у містах проживає понад 82 % населення країни. Найбільші міста – Торонто (2,7 млн) (мал. 82), Монреаль (1,7 млн) (мал. 83), Калгарі (1,2 млн). Інші міста, зокрема й столиця Оттава, мають чисельність населення менше за 1 млн. Та якщо зважати на утворені містами агломерації, то чисельність мешканців значно більша. Так, наприклад, міська агломерація Торонто налічує близько 6 млн осіб, а Монреаля – 3,5 млн.

5. Україно – Канадські відносини.

Дипломатичні відносини між Україною і Канадою встановлено 27 січня 1992 року. Канада – одна з перших визнала незалежну Україну вже 2 грудня 1991 року.

У політичній сфері відносини забезпечує Договір про дружбу і співробітництво та Декларація про особливе партнерство.

В економічній сфері відзначають помітне зростання зацікавленості з боку канадських ділових кіл до інвестиційних проектів в Україні, переважно в таких важливих галузях, як паливно–енергетичний комплекс, сільське господарство.

Успішним є і проект саскачевансько–української ферми площею близько 3000 гектарів, яка розташована в головному селекційному центрі – Переяславі–Хмельницькому. Тут демонструють найсучасніші технології та методи розведення

великої рогатої худоби, техніки використання пасовищ і вирощування люцерни. Українські фахівці вивчають північноамериканське обладнання і методи господарювання.

Встановлено контакти з низкою канадських фірм для вивчення можливостей постачання до Канади літаків сімейства «АН».

Науково–технічне співробітництво має для України пріоритетне значення. Насамперед це проблеми використання канадських ядерних технологій на українських АЕС, співробітництво у ракетно–космічній галузі. Не можна недооцінити і значення гуманітарно–соціальних, культурних, освітніх, спортивних зв'язків між Україною і Канадою. Цьому великою мірою сприяє мільйонна українська діаспора в Канаді. Українсько–канадські відносини носять прогресивний характер і сприяють підвищенню рівня розвитку економіки нашої держави.

ЗАВДАННЯ

1. Уважно прочитайте поданий матеріал.

2. Зробіть конспект.

3. Опрацювати параграф підручника Безуглий В.В. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти навч. закл. – Київ: Генеза, 2018. – 192 с. § 26.